

N. 84 - I
2915.

Depozyt wieczysty
Zbiorów Osińskich w Przemyślu

NOWE MIARY

i wagi

ulożył

F. M.

PRZEMYŚL

Druk. gr. kat. kapituły.

1875.

Nr inwent. 2975;

389.631(438.32/34)
"187"

i w g i

1875

F. N.

PRZEMYSŁ

1875

1875

§. 1.

Ustawa Rady Państwa z d. 23. Lipca 1871, ogłoszona w Dzienniku praw Państwa na rok 1872. L. 16. rozporządza, że od 1. Stycznia 1876. tylko metryczne miary i wagi używane być mogą. Więc od 1. Stycznia 1876 wszystkie w kraju naszym dotąd używane miary i wagi, tak wiedeńskie jak i nasze krajowe, tracą moc prawną t. j. w obec władz rządowych żadnego znaczenia mieć nie będą. A co gorsza! ktoby śmiał używać dawnych miar i wag, to nietylko mu je władza zabierze, ale jeszcze skazać go może na karę od 5. do 100 złr. lub 1 do 20 dni aresztu. Należy więc dokładnie z nowemi miarami i wagami się obznajomić, aby nie popaść w ręce niemiłosiernych szpekulantów, którzy przy każdej podobnej przemianie z ludzi niewiedzących korzystać pragną.

§. 2.

Miary długości.

Zamiast sążnia, stopy, cala, jakoteż zamiast łokcia używać teraz będziemy, *metra*.

Jeden meter ma 10 *decymetrów*, 100 *centymetrów*, a 1000 *millimetrów*. Tysiąc metrów nazywa się *kilometer*. Dziesięć tysięcy metrów zaś *miryameter*. Jeden meter wynosi nieco nad $\frac{1}{2}$ wiedz. sążnia, (czyli dokładniej 0.527 wiedz. sążni). Jeden sążeń ma blisko dwa metry (czyli 1.9 metra), jeden wiedz. łokieć $77\frac{3}{4}$ centymetrów, jeden gal. łokieć zaś $59\frac{1}{4}$ centymetrów.

Zamiast mil będą kilometry i miryametry. Jeden kilometer wynosi 527 sążni wiedz., jest więc nieco większy niż pół ćwierci mili, która wynosi 500 sążni. Jedna mila austriacka jest nieco większa niż $7\frac{1}{2}$ kilometra; 3 miryametry wynoszą 4. mile niespełna.

§. 3.

Miary do mierzenia powierzchni pól i t. d.

Zamiast morgów i sążni kwadr. będą *hektary* i *ary*. Ar wynosi $27\frac{3}{4}$ kwadr. sążni.

Hektar (100 arów) wynosi blisko $1\frac{3}{4}$ morga austr. czyli, 4. hektary niespełna 7

morgów. Morg. ma $57\frac{1}{2}$ arów, lub nad $\frac{1}{2}$ hektaru, jedna mila kwadratowa wynosi nad $\frac{1}{2}$ kwadratowego miryametra czyli $5754\frac{1}{2}$ hektarów.

§. 4.

Miary do mierzenia przestrzeni.

Zamiast wiedeńskiej Mass i naszej kwarty, będą litry. Jeden liter ma 10 decylitrów, a 100 centylitrów. Sto litrów jest hektoliter. Zamiast korcy będą hektolitry.

Jeden hektoliter — nad $1\frac{1}{2}$ wied. Metzen

Jeden hektoliter — $\frac{5}{6}$ gal. korcy (26 garncy)

Jeden korzec — $1\frac{1}{5}$ hektolitrom

Jeden hektoliter — $1\frac{3}{4}$ wied. wiadrom

Jeden liter — $\frac{7}{10}$ „ Mass

Jedno wied. wiadro — nad $\frac{1}{2}$ hektolitra

Jedna wied. Mass — blisko $1\frac{1}{2}$ litra

Jeden liter — 1 gal. kwarcie

Jedna gal. kwarta — 1 liter

Jeden kubiczny meter — $31\frac{1}{2}$ kubicznym stopom.

Z tego widzimy, że 6 hektolitrów wynosi tyle jak naszych 5 korcy, a liter tyle jak nasza kwarta.

§. 5.

W a g i.

Zamiast cetnarów, funtów i łutów będą kilogrammy, dekagrammy i grammy.

Jeden *kilogramm* jest 1000 grammów

Jeden *dekagramm* jest 10 grammów

Jeden *gramm* ma 10 *decygrammów*, 100 *centygrammów*, a 1000 *milligrammów*.

Jeden kilogramm — nieco nad $1\frac{3}{4}$ H wied.
(57 wied. łutów)

Jeden kilogramm — 2 H cłowe

Jeden H wied. — nad $\frac{1}{2}$ kilogramma

Jeden cetnar wied. — 56 kilogrammów

Jeden cetnar cłowy — 50 kilogrammów

Jeden H cłowy — $\frac{1}{2}$ kilogramma

Jeden kilogramm $2\frac{1}{2}$ H naszego (79
łutów gal.)

Jeden H wied. — 560 grammów

Jeden $\mathbb{H}$ galicyjski — 405 grammów
Jeden łut wied. — $17\frac{1}{2}$ gramma
Jeden łut gal. — $12\frac{1}{2}$ gramma
2 kilogrammy niespełna 5 gal. $\mathbb{H}$, a 5 kilogr.
niespełna 9 wied. $\mathbb{H}$.

§. 6.

Pamiętać należy, że przy metrycznych miarach i wagach wszelkie podziały i przemiany jednego gatunku na drugi dzieją się przez liczbę 10. N. p. Jeden meter ma 10 decymetrów, jeden decymeter ma 10 centymetrów, jeden centymeter ma 10 millimetrów. Dla oznaczenia gatunków niższych dodaje się do gatunku głównego wyrazy: decy, centy, milli, aby zaś wyrazić gatunki wyższe, dodać trzeba wyrazy: deka, hekto, kilo, mirya. A więc 10 metrów jest 1 dekameter, 10 dekametrów jest 1 hektometer, 10 hektometrów jest 1 kilometer, 10 kilometrów jest 1 miryameter. Owe obydwa szeregi wyrazów oznaczają: 10, 100, 1000, 10000. Jednakże nie

wszystkie te podziały w życiu codzienném będą używane; wedle obowiązującej ustawy tylko tych gatunków używać się będzie, które wyżej przy poszczególnych miarach i wagach wymieniliśmy,

§. 7.

Kto tylko ma jakie stosunki z miarami i wagami, powinien się starać z nimi obznajomić, aby go nie oszukiwano i nie wyzyskiwano. Tyczy się to przedewszystkiem naszych gospodyń. Najlepiej kupić sobie meter, liter, i kilogramm, a drobny ten wydatek, sownie się wynagrodzi. Ażeby zaś być pewnym, że kupione miary i wagi są prawdziwe, należy je kupować w Wydziale powiatowym, lub w c. k. Starostwie. Metrów dostanie także w księgarni P. Jelenia w Przemyślu po bardzo umiarkowanej cenie.